

Függetlenség, szuverenitás

(Magyarország a magyaroké)

„Mi függetlenség, száz hol éhezik, / Ha az egyes jármába nem hajol” – kérdezi Ádám a madáchi *Tragédia* londoni színeben, a bűntenyészet közepette, ahol „nyervágy, haszonlesés” uralkodik, minden „önzéstelen emelkedettséget” kiiktatva. Ahol a szabad verseny a gyengét alávető erőfölényben tombolja ki magát, s érvényesít gátlástalan farkastörvényeket. De ahol a kényszerré züllesztett és tudománynak tekintett szabályok önkénye rendezkedik be, rögtön utána a falanszterben, onnan pedig a hon, a haza fogalma száműzetik azonnal. Sem költészet – autentikus kultúra –, sem igazságosság, sem múlthoz-jövőhöz kötő, bensőséges hagyományokra épülő otthonvilág, hazaszeretet, sem természetes egyenlőség, sem szabadság: lényegében sem itt, sem ott tehát (bármily kecsegtető logikai újításokat – egymást korrigálni kívánó ellentéteket vagy különbségeket – próbálgat e kétféle sikertelen eszmemegvalósítási kísérlet). Az alantasságba torkolló versenyszabadság és az álracionalizmust hirdető uniformizáció egyaránt a materialitás, az anyagelvűség, a nyers, istentelen-embertelen anyagiasság megszállottja: hangoztatott eszméi kiábrándító kudarcba, teljes csalódást keltő kilátástalanságba fordulnak. Önmagát csúfolja meg mind a szabadság, mind az egyenlőség célképzete, ha éppen a humanitás antropológiai és kultúrateremtő lényegét, a lelki, erkölcsi, szellemi értékek prioritását és magasabbrendűségét tagadja meg. Ha éppen valódi testvériség nélkül sorvasztja állattá vagy géppé az embert. A szabadságfétis önző jogot formál mások szabad tönkretételére, a totális egyenlősítés viszont az eredendően sokszerű-sokarcú személyes és genuin társas emberség hatalmi elfojtására. Így is, úgy is a rabság, a szolgaság rendszerének feltétel és fenntartás nélküli intézményesítésére.

S ha Madách zseniális látnokként előrevetítette e tévutakat is, utána mások, köztük például Szabó Dezső, hosszasan vagy pontosan ecsetelik is mindkét irány végleteinek elviselhetetlenségét. Mert csak a szabadságeszmény intézményes biztosítékainak és garanciáinak a megalkotása nyújthat reményteli távlatot, s nem a megszüntetése, kiküszöbölése. Valamiként a szabadság, egyenlőség, testvériség vezérideáinak a kényes egyensúlya, együttes konstrukciója, szintézise. Mert egyfelől ha a francia forradalom korában még nem lehetett szavatolni az egyes szabadságokat, akkor nem is derült ki, hogy a liberalizmus elengedhetetlen része „a liberális lehetőségek egyetemes védelme, a demokráciának és a demokratikus szabadságoknak pedig: a demokratikus viszonyok és szabadságok intézményes biztosítása. Így aztán minden demokratikus szabadság az önmagával halálos ellentétű, a saját magát megölő zsarnokságokká fejlődhetett. A gazdasági szabad verseny gazdasági diktatúrákká. A sajtószabadság, mely a lelkiismereti szabadság intézményes kifejezője volt: a sajtó minden lelkiismereti szabadságot eltipró zsarnokságává. A szellemi, a kulturális szabad verseny: az üzletnek a termő szabadságot végzetesen megnyirbáló mindenhatóságára és szellemi trösztök sarlatán vagy torz diktatúráira” – fejtegette költő-vizionárius tirádáiban megannyiszor Szabó Dezső. S hogy másfelől az ezt felismerő tiltakozás, ressentiment vagy lázadás ellenben csupán a másik típusú politikai totalitarizmushoz vezetett: az államdiktatúra, a kollektívumra hivatkozó homogenizáció parancsuralmához. Az egyén, az eredetileg minden organikus sajtószabadságában és különféleségében önértéket hordozó szubjektum az állammonopólium életszerűtlen tárgyává – pusztá „dolgozó sejtjévé” – történő szélsőséges lefokozása során az önérdekű hatalom az

individuumot „már születése percében birtokába, akaratába, üzemébe veszi, s a koporsóig egy pillanatra sem engedi ki kezeiből. [...] Az egyén élettermése csak annyiban jogosult, amennyiben az Állam életcéljait szolgálja: ideologikus, gazdasági vagy hatalmi érdekeit. Az irodalom csak Állam-irodalom, a művészet csak Állam-művészet, a kultúra csak Állam-kultúra, a gazdasági alkotás csak Állam-gazdaság, a sajtó csak Állam-sajtó lehet [...] a csecsemő, az ifjú, a meglett ember, az öreg, a nő és a férfi: mind, mind csak Kőműves Kelemennék: akiknek csak az az értelmük, hogy beépítsék őket e mindenek fölé rohanó vár testébe. Az egyén csak atom, melynek az Állam ad értelmet, formát, tartalmat, akaratot és célt.” „A közélet legszélesebb kirakatában sokgyermekes proletáryanák történelem-intéző ajkaktól homlokra csókolgatnak, s szétragyogó jutalomban kapják meg a leendő kis újoncba befektetett anyatej állami megtérítését. Proletárcsecsemők történelem-intéző kebelre szoríttatnak, olyan ünnepléssel, mintha máris hősi halottak, ismeretlen katonák volnának. Történelem-intéző nagyságok övig vetkezve a munka soraiban szántanak, boronálnak, vetnek, kapálnak, aratnak, kalapácsolnak, szegeznek stb., mely ténykedések után meleg kézrázások történnek a nép boldogságtól ragyogó fiaival a filmgép éber felvevő szorgalma előtt” – óriási tömegünneplések keretében.

Ha tehát mindebben egyrésről a liberálkapitalizmus, másrésről a sztálinista kommunizmus jelenségeire ismerünk, ez a reveláció nem véletlenül kapcsolódhat össze mindkettő radikális kritikájával és elítélésével. A tévesen egymás korrekciójának törekvésével fellépő, a kilábalás látszatában tetszelgő – végül önmaguk karikatúrájává és paródiájává silányuló – rendszerek szinte ugyanoda jutnak: a „modern politikai diktatúra éppúgy a korlátlan szabadverseny-demokrácia fejleménye, mint a gazdasági diktatúrák: a trösztök, a kartelek”. Kutyaharapást szőrivel. A zsákmányliberalizmus zsákmány-állammal felváltó gyógyítási szemfényvesztése. A verseny feltételeinek egyenlősége sem az indulásnál, sem a verseny közben, s aztán a felgerjedt orvoslási módszerek institucionalizálódásakor sem valósult meg. A baj forrása minden esetben a demokráciahiány – Szabó Dezsőnek a poétikus esszé köntösében kifejlő harmadikutas teóriái szerint. Az egyén és a kö-

zösség szerves összetartozását, elválaszthatatlan egységét reprezentáló „demokrácia az embertörténet, a történelmi közösségek természetes belső gravitációja, s amíg lesz emberi együttélés, lesz demokrácia”; ez „az ember emberré maradásának alapfeltétele”, nemkülönben „a történelmi közösségek szabad egyéni fejlődésének, a nemzetközi béke megtalálásának egyetlen egészséget jelentő útja”. Amíg nincsenek kiépítve a természetjogi és humánontológiai egyenlőség demokratikus, az elbirtokolható életesményeket megóvó és tovább örökítő emberies szerveződésformák társadalmi, szociális, nemzeti és nemzetközi garanciái és hazugság nélküli védőeszközei, addig menthetetlenül a külső-belső birodalmi hódítás és erőszak diadalmaskodik: ha „a bárány bármily fasizmus, nemzeti szocializmus, horogkereszt, nyilaskereszt, kaszárkereszt, fokoskereszt, bunkókereszt, görbe kard, egyenes kard, vagy akármilyen más történelmi móka jegyében lép ideologikus közösségbe a farkassal, az eredmény mindig ugyanaz: a farkas felfal, a bárány felfalatik”.

A harmadik úthoz köthető felfogásmód és világszemlélet gondolat- és minőségigénye azután sokféle formában – Németh László, Kodolányi János, Tamási Áron, Gombos Gyula, Borbándi Gyula és mások társadalomelméleti és történelemfilozófiai jellegű kibontakoztatásában – demonstrálja az olyasféle esélyeket, amelyek napjainkban is relevánsak lehetnek mindenfajta szintéziselvű hiteles koncepció fenntartásában. Az évezredek egzisztenciális traumákkal számot vető saját magyar út ily módon az önállóság, a független államiságban megtestesülő (egyben természetes külpolitikai alternatívaként is reprezentálható és funkcionáltható) társadalmi-politikai önállóság, a feladhatatlan népi-nemzeti kulturális önazonosságra épülő szuverén nemzeti demokrácia eszményein túl ráadásul emberiség-horizontú elméleti-ideológiai lehetőségeket hordoz. Az olyannyiszor emlegetett „magyar hivatás” valami ilyesféle rámutatás arra, ami tarthatatlan, s arra, ami követhető.

Ahogy Szabó Dezső nem győzi hangsúlyozni a demokratikus szabadságjogok – az önkormányzatiság, az önrendelkezés, a szabad társuláson alapuló szövetkezetiesség, a közösségi függetlenség és népi-nemzeti szuverenitás – mindenki feltétlen esély- és jogegyenlőségét képviselő, megerősítő intézményességének a

szükségességét, úgy Bibó István is leszögezi a népi írói-szellemi mozgalomról szólván: a népieknek, „túl a magyar realitáshoz való minden más mozgalomnál nagyobb közelségükön, van egy olyan jelentőségük, amelyik túlnő a magyar viszonylatokon, az ti., hogy egy olyan radikális mozgalmat testesítettek meg, amelyik egyszerre foglalta magában a teljes társadalmi felszabadulás követelményét és a szabadságjogok teljességének és intézményszerű teljességének a követelményét, egy olyan szintézist, amelyet azóta is hiába próbálnak megtalálni a világot szétzabdaló ellentétes világnézetek, amelyek mind a szabadság központi ideológiájából vezetnek le magukat anélkül, hogy ezt a kielégítő szintézist létre tudják hozni”. És Gombos Gyula is azt nyomatékosítja, hogy a példaadó cél „évszázados igények valóra váltása lett volna, hogy a magyar nép gazdája legyen hazájának, s a saját képére és hasonlatosságára olyan országot teremtsen, melyben szabadon alkotva fejtheti ki és juttathatja érvényre önmagát”. Utóbb pedig – a rendszerváltozás után reményekkel telve (s nem ő tehet róla, hogy mára mennyire szétfoszlottak ezek a remények) – például Rákos Péter úgyszintén rögzítette: „A »harmadik út«, mely, mellesleg, mindig is éppen a nyíltan vagy álcázottan totális rezsimek mumusa volt, ma: tárt ajtó, visszhangzik tőle Európa, ha nem az egész glóbusz. [...] mindenki egy kissé másképpen értelmezi: nem tudjuk, e harmadik út – sík mezőben hármasság út? – milyen legyen, de nyilvánvaló, hogy kell. Annyi szent, hogy a harmadik utasság mint terminus ma már nem alkalmazható elmarasztaló vagy éppen séggel becsúszó színezettel, s jelenkori heves ellenzői – mert azért vannak, mégpedig csöstül – csak önmagukra vethetnek, ha nevetségessé válnak.” Igen, mert a méltányosságba vetett hit, a jóra áhítozó utópia mindig autentikusabb történelemalakító szellemi és spirituális energia, mint az igazságtalanságok özönébe való beletörődés; „póz lesz, ha a történelmi erőket túlságosan tiszteljük, emberi természetünket tagadjuk meg. Handabandázni a történelem ellen: nevetségesség; handabandázni a történelemmel együtt még nevetségesebb” – Németh Lászlót idézve. Aki élénken óv a történelem istenítésétől, éppúgy, mint, mondjuk, Karl Jaspers: „Nem szabad istenné tennünk a történelmet. Nem szabad elfogadnunk

azt az istentelen maximát, hogy a történelem holmi végső ítélőszék. A történelem nem a végső fórum. A kudarc nem érv a transzcendenciában gyökerező igazság ellen.”

S ha lehetségesek, sőt léteznek eszmények, ideálképzetek individuálkapitalista alávettetések mechanizmusai, illetve kollektivisták és totalitáriánus terrorgépezetek között és fölött, vajon miért ne lennének elképzelhetők antihierarchikus állapotok bekebelező, bolsevik internacionalizmusokon és agresszív, globalizációs, birodalmi gyarmatosításokon, inváziókon túl és kívül is? A dekolonizációs eszmélkedések és a posztkoloniális stratégiák színes rengetege manapság már egyre élesebben veti fel mindenütt a közösségi autonómia, a kollektív emberjogi önszerveződés, az akár kishépi szabad önrendelkezés követelését; s eleveníti meg a károsan egyneműsítő globalizmus ellenbeszédeként konstituálódó önfelszabadító diskurzus különböző szemnyitogató bölcséleti válfajait meg az azokat analizáló értelmezéseket Frantz Fanontól Edward W. Saidig vagy Stuart Hallig. Az ezerarcú posztkoloniális öntudatosság legfőbb és legjellegzetesebb közös karakterjegye per definitionem a függetlenség teleológiája, az impériumellenes küzdelem folytatása, az önállósulási, decentralizációs erőfeszítés, s mindennek az önazonosság-tudatnak és identitásharcnak a kulturális, irodalmi artikulációja. Elsődleges tehát a ragaszkodás a függetlenség elvéhez, azaz a nemzeti és regionális céltudatosság vagy célratörés – ezzel együtt a birodalmi-hatalmi központosítás, a „monocentrizmus” hatásaitól való eltávolodásnak a korábbi gyarmattapasztalatból kinövő igénye; s az ilyen irodalmak megkülönböztető jegye pedig az afirmatív szembehelyezkedés feszültségének vállalása (ld. Bill Ashcroft, Gareth Griffiths, and Helen Tiffin: *The Empire Writes Back – Theory and Practice in Post-Colonial Literatures*. London and New York, Routledge, 1989). Vagy fogalmazhatjuk Sütő Andrással is: a cél az elkülönülő (de persze soha nem elszigetelő) „sajátosság méltóságának” a rangját és elismertetését megszerezni (a paradox igazság révén, miszerint „az emberek épp emberi különbségeikben lehetnek egyenlők. És csak is az egyenlőségben jut szóhoz a természetes különbözőségük”). Leela Gandhi (*Postcolonial*

Theory – A Critical Introduction. Edinburgh University Press, 1998) egyenesen a „McDonald’s-izmussal” is jelképezhető világhomogenizáció, a kiüresítő uniformizáció ellenpontjaként interpretálja ezeket a törekvéseket, amelyek tehát a nativizmus örök értékeszméje, valamint a nemzeti identitás metafizikája szerint is megkövetelik a teljes közösségi önmegvalósítást (Terry Eagleton szerint is). A posztkoloniális társadalmakban és azok értelmiségi rétegeiben sürgősen szükség van tehát mind a gyarmati múlttal, mind az internacionális posztmodernizmussal szembeni önmeghatározásra – szögezi le az új-zélandi kritikus, Simon During is (a *Postmodernism or postcolonialism?* című, Ashcrofték fentebb említett könyvében is idézett tanulmányában). Továbbá azt is jelzi, hogy ellenséges, legalábbis ellenfélszerű viszonyban állhatnak egymással a nemzetközi (és sok esetben az érzékenységet bizonyosfajta érzéketlenséggel-értetlenséggel párosító, keverő) posztmodernitás, illetve a posztkoloniális nemzettudatok. Mert még a formális függetlenség mögött is meghúzódhat egyfajta neokoloniális gazdasági, kulturális függőség (ld. Ania Loomba: *Colonialism/Postcolonialism*. London and New York, Routledge, 1998). A szabadságlényegű, játékorientált, autoritásellenes és eklektikusan jelentésszkeptikus (a különösséget, a „másságot” pedig feltétlen kultusszal és mítoszszal övező) posztmodern ugyanis bár elméletileg megengedi a kultúrkülönbségek és identitás-sokszínűségek pluralitását és diverzitását, azonban olykor nehezen vagy csak korlátozottan képes határvonalat húzni a kulturális tényezők és tudatformák változatosságában például a polgárius versus etnocentrikus, xenofób nemzetközpontúság, illetve a védekező-ellenálló patriotizmus versus uralmi, agresszív, hegemónikus, zsarnoki-birodalmi nacionalizmus közé. (Ahogyan például az ír filozófus, Richard Kearney vagy Luke Gibbons is megállapítja.) Röviden: hódító kontra védekező identitás közé. Holott a birodalmi hódítások áldozatai ugyanolyan tiszteletet parancsoló másóságok, ha tetszik, mint bármelyik nép tulajdonságainak együttese. A közösségi identitásvédelem, az etnikai reneszánsz táplálta nemzeti paradigma evidenciái élesen eltérnek az őket semmibe vevő, öntelt világhatalmi nacionalizmusoktól. Összehasonlíthatatlanul mások azok a nacionalizmusok,

amelyek emancipálnak, erősítve a közösség ősi jogát az önazonossághoz, mint azok, amelyek bebörtönöznek (Richard Kearney: *Postnationalist Ireland*. London and New York, Routledge, 1997). Általában nincs másokra nézve veszélye az olyan önfelemelő tendenciáknak, amelyek azok körében jelennek meg, akiket őshonosként is sokáig idegeneknek tekintettek saját hazájukban, saját szülőföldjükön (ld. Luke Gibbons: *Transformations in Irish Culture*. Cork University Press, 1996). (Mintha a hódoltságok sorát megélt egész magyarság – „Bújt az üldözött...”, meg „Szerte nézett s nem lelé / Honját a hazában” – s a jelenkori elszakított [„hontalanított”] nemzetrészek magatartása is jellemezhető lenne ezzel.)

A „nemzet nem csupán előfeltétele a kultúrának, a kulturális élet pezsgésének, a kultúra folyamatos megújulásának és elmélyülésének, hanem követelmény is. Mindenekelőtt a nemzeti létért folyó harc szabadítja fel a kultúrát, nyit teret a kulturális alkotásnak. Később a nemzet biztosítja a kultúra számára a feltételeket, a kifejezés kereteit. A nemzet gyűjti össze azokat a különböző, nélkülözhetetlen elemeket, amelyek nélkül a kultúra nem lehet hiteles, érvényes, dinamikus, alkotóképes. Ugyancsak nemzeti jellege teszi majd fogékonnyá a kultúrát más kultúrákra, ez teszi lehetővé, hogy hasson más kultúrákra”; „a nemzeti újjászületésnek először is [...] életet kell lehelnie a nemzeti kultúrába”; „egyedül a nemzettudat [...] adhat nekünk egyetemes dimenziót” – állítja Frantz Fanon is. Az univerzalitás feltételül a historikus világban-lét szféráin keresztül közelíthető meg. (Az „egyetemes gyökerei is anyaföldben, hazaföldben nőnek” – Páskándi Gézátt idézve.) A nemzeti létformának így megvan a maga kultúrantropológiája, de a metafizikai perspektívája, a mitikus, biblikus teológiája is. *A magyarságtudomány feladatait* körvonalazó Németh Lászlóval kifejezve: „Genezis, törvények (azaz a nemzetet teremtő sajtóságok könyve), királyok története, krónikák, harc a jelenvaló állapotokkal, látomás, jóslat: ebből állt [...] a *Biblia*, s ebből kell állnia minden sorstudománynak, akár Krisztus előtt írják egy ezerrel, akár utána kettővel.” „Minden kultúra külön hangulat, állapot, mely színét, iramát minden életmegnyilvánulásba belekeveri. Ennek az állapotnak legmélyebb megnyilatkozása a vallásos érzés.”

A kultúra mint nemzeti kultúra is szent tehát. A magyar is hozzájárulás, többletnyújtás, jellegbővítés: az összemeri értékvilág és kultúrmindenség kitagadhatatlan része. Nem utánzója, másolója, szolgálai visszhangja a máséknak. Hanem méltó társa – az egyenrangú minőségi szeretetkapcsolat és kölcsönös megbecsülés jegyében. Tanulással és tanítással is kötődve a másikkhoz. S mint demokratáknak: nem félni sem a mások, de a magunk megmaradásának csorbíthatatlan akaratótól sem. Hogy Magyarország a magyaroké. „A kultúrjavak Európában nemzetközies, de a kultúrák nemzetiek”, s így létkérdés a kulturális kihívás megválaszolása is: az, „hogya a magyar kultúra: gyarmati-e vagy autochton szellem-e, nem irodalomtörténeti, hanem hungarológiai kérdés” (Németh László). Az identitásnak – bármennyire is komplex, bonyolult képződmény vagy fenomén – pedig vannak stabil fogódzói, nagyjából elfogadható és betartható imperatívuszai (minden relativitáson felül, semmilyen értékteremtő szabadságot nem korlátozva, sőt éppen az akaratszabadságból folyó konstitutív értéketika teremtő génuszához igazodva és emelkedve ezekkel). Ott kezdődik, „hogya az ember nem árulja el a hazáját; még ha rohadt is a hazája; ezt csinálja más; piszok munka; ember nem csinálja” – hangzik Ottlik Géza szállóigéje. „Magyar vagy, mert lengyel a lengyel, / mongol a mongol és dán a dán” – szól Utassy József költői szentenciája. És hányszor deklarálta a lángelméjű Csengey Dénes is a maga szuggesztív hanghordozásában – amikor nyíltszívű, nyílt sisakos kommunizmusellenes csatározásai közben pitiáner reálpolitikai (értsd: bugris nemzetietlenítő) megfontolásokra intették, amikor csitították, hogy nem muszáj a jellegzetes vagy tradicionális magyar értékeket annyira védeni, s hogy csak ne legyen semmi „magyarkodás”, hiszen a „történelmi körülmények” meg egyebek ugyebár –, ahogyan visszakérdezett és visszabeszélt egyenesen a sunyi idegen- és hatalompárti zsoldosok képébe vágva: de hát ez itt Magyarország! S az, hogy a legalább fél évezrede idegen nagyhatalmi béklők, kényszerek, befolyások között szenvedő (jobb esetben csak kiszolgáltatott – és nem genocídiummal legázolt – „komp-országi”) magyarság számára az önrendelkezésen alapuló függetlenség miért nem adatik meg maradéktalanul.

Mitől vagy miként ne a szabadelvűség tiszta képzetének lenne tekinthető például az elszakított, kisebbségbe taszított őshonos tömbmagyarság. Például a Székelyföld területi autonómiájának a követelése, s persze Erdélytől a Délvidékig és a Felvidéktől Kárpátaljáig és tovább a többi levágott nemzetrészt feltétlen autonómiájának – a végképp elzúllott trianonista európai vezetőktől semmibe vett kisebbségi, regionális önrendelkezésének – a jogos követelése. Ez még tovább lendítő kérdés, sőt talány. (Vagy nem is az, mert az elvakult, irracionális magyargyűlölettel és ostoba hungarofóbiával pontosan magyarázható.) Minden igény igazolható liberális elvekkel, kizárólag a magyarság kollektív szabadságjoga nem? Még a teljes körű kulturális autonómia sem az elcsatolt régiókban? Ahol sok helyütt tilos vagy büntetendő cselekedet magyar himnusz énekelniük a magyaroknak – még színmagyar székelyföldi településeken is. Valóban úgy igaz, ahogya a fiatal gyergyószentmiklósi történész, Gáll Erwin is írja szintén fiatal magyarországi, budapesti politológus kollégájának, Nagy Ervinnek a liberalizmus illúzióiról, csapdáiról szóló kitűnő könyve kapcsán (*Székelyföld*, 2015/1.): a liberalizmus nem egyenlő a demokráciával, s „napjaink liberalizmusa a közösségi nagycsoportot nem ismeri el, következésképpen a közösségi mozgalmaknak (mint pl. az erdélyi magyarság mozgalma az autonómiaért) semmilyen esélye sincs egy mélysegesen liberális Európai Unióban. A jogos autonómia-mozgalmakat Spanyolországtól Romániáig elsősorban Brüsszelben és a liberális felfogás alapján torpedózzák meg, vagyis a közösségi autonómiák legnagyobb ellensége éppen az individualista liberalizmus.” (Más kérdés, hogy vannak azért a földgolyón olyan kiváltságos közösségek, nagycsoportok, sőt államhatalmak, amelyek akár agresszióval is igazolhatják önvédelminek beállított érdekeiket – liberális eszmével takarózva, individualizmus ide, individualizmus oda.)

Nyilván reálpolitikai belátások vagy beleenyugvások magyarázzák, hogy az 1989–90-es rendszerváltozás után oly hamar lekerült a napirendről a függetlenség eszméjének és valóságának a feszegetése. Megérthető a nemzetek közötti együttműködés bizonyos formáinak a szabad társulásra építkező összetevői. De mi magyarázza a status quo megbonthatóságát (ha-

tárok, államalakulatok módosíthatóságát) mások számára, és viszont megbonthatatlanságát, sőt megkérdőjelezhetetlenségét a mi számunkra; s hogy az efféle változások soha nem a mi javunkra történnek, nem a remélt nemzeti szuverenitásunkat szolgálják, s leginkább csak lehurrogott óhaj marad még az anyaország korlátozott gazdasági önrendelkezése is? Magát törvényesnek tekintő posztkommunista párt a magyar nemzeti parlamentben tényleg nem tudja a magyar zászlót önmagában elviselni jelenleg sem: csupán hol ilyen pirossal, hol amolyan kékekkel-sárgával társítva-vegyítve. A függetlenség: pozitív érték. Szabadon szövetkezni: úgyszintén következhet független érdekből vagy értékből. De újra és mindig külső nagyhatalmi nyomásnak engedni, folyton antiliberalis (és közben liberálisnak hazudott) diktátumok alatt porladni?! – A „mainstream” gyakorlat jelenleg: liberalizmus az, amit a magukat liberálisnak nevezők mondanak vagy parancsolnak (a többinek meg – bocsánat – kuss). Heveny nemzetallergiában (Fekete Gyula szavát kölcsönözve: nemzetundorban) szenvedő tévécsatornán bölcsekednek, hogy milyen „giccses függetlenségi szólások”, amikor a magyarok ezeréves államiságról és hasonlókról beszélnek, akár nagyhatalmakat emlékeztetve erre. Hogy józan ésszel persze-persze felfogható, hogy némi gazdasági hátrányt okoz, ha euroatlanti tiltás nyomán keletre nem szállíthatunk magyar árut, na de a tiltást elrendelő szövetségi rendszerbe tartozni megkérdőjelezhetetlen evidencia, amiről még tanakodni is botrány. És ilyenkor senki nem kérdez rá: muszáj, hogy ami evidens, az tökéletesen ellentétes legyen a józan ésszel? A „magyar” egyébként egyenesen szitokszó; országos napilap vezércikkcímében jelenik meg öles betűkkel: „haverok, buli, magyar bank”. Nyilván a nemzetköziek egyfolytában csak áldozatot vállalnak, ott nincsenek haverok, és zsíros kenyeret ebédelnek (égve a vágytól, hogy minket megsegíthessenek). Meg hogy átlátnak ám ők a magyar kormány szándékain: a hazai cégeknek akar az kedvezni minden intézkedésével a multik rovására. (Erre is mondhatná szegény megboldogult Csengey Dénes: ez itt Magyarország. És mi az elvi akadály, hogy az eddigiektől eltérően most már esetleg a külföldi, multinacionális nagytőke itt – és olcsón – kitermelt luxusprofitja legalább itt is adózzon, ke-

vésbé szegényítve tovább a termelői és fogyasztói gyarmati – újabb amerikai eredetű szóhasználat: „művelési területi” – kiszolgáltatottságban tengődő helyi lakosság és társadalom érdekképviseletére hivatott nemzeti államot?) Hivatalos amerikai (és hűbéres brüsszeli) nyilatkozatok szerint folyton nagyon aggódnak Magyarország függetlenségéért, ha netán keletről kívánnánk gázt vásárolni, mivelhogy Magyarország függetlensége kizárólag akkor biztosítható, ha ugyanazt tőlük és szövetségeseiktől vásároljuk meg. Nincs már szükségük a pénz világhatalmasságainak veszködni sem, hogy egy hároméves óvodás logikai képességét meghaladó mondatformával kíséreljék meg legalább leplezni a mohó nyereszedés bohózatos ostobaságát. Persze ilyen logikai apróságokra ügyelő gátlásosság akkor sem mutatkozik, amikor tömegtüntetéseken gyalázzák a törvényes magyar kormányt, hogy micsoda diktatúrát vezetett be, és hogy szemernyi szólásszabadság sincs már; és meghalt a sajtószabadság is, hirdetik másfél évtizede – az akár maguk által üresen hagyott címlapjaikon – az újságok, hogy azután a többi oldalon tovább rémüldözzenek és szörnyülködjenek a demokrácia hazudott hiányától. És harsogva követelik az európai uniós büntetéseket Magyarország ellen. (Közben e toleranciabajnok liberálisok szabályosan megvernek néhány euroszkeptikus és magyar himnuszt éneklő fiatalembert, s a rendőrség is olykor a magyar érzelműeket hurcolja el mint rendbontókat. Vélhetően szerintük a „mocskos” nemzeti kormányt gyalázni a rend.) Hogy magyarok sokaságának is lenne érzékenysége, amit sértenek? (Adventkor felállított utcai Krisztus-kereszteket is megrongálva, ledöntögetve?) Ugyan már! Ki törődik ezzel?

A magyar kérdés szerencsére (talán) már nem vagonkérdés. De miért, hogy magukat magyarnak valló millióknak kell naponta azt érezniük: féltő, hogy a váteszi Németh László-i példázatnak soha nem múló aktualitása marad: „Tegyük fel, hogy van Új-Guineában egy párt, amely azt vallja, hogy Új-Guineának az angolokénak kell lennie. A másik szerint Új-Guinea csak a hollandok alatt lehet boldog. S most föláll valaki, és azt kérdi: Nem lehetne Új-Guinea a pápuaké? Ez a – harmadik oldal.” – És valóban nem lehet?!